

✓ Подвиг 19 полку уланів Волинських

Микола МАНЬКО,
заступник директора Державного історико-культурного заповідника міста Острога

Найжахливіша війна в історії людства, в якій приймали участь 61 держава з 71, що існували на той час, і де проживало 80% населення земної кулі, почалася 75 років тому – 1 вересня 1939 року. Волею історії війна розпочалася з нападу нацистської Німеччини на Польщу, до складу якої на той час належала частина українських земель, в т.ч. і Західна Волинь з Острогом. Для сотень і тисяч наших земляків-українців, поляків, євреїв, чехів – безпосередня бойова участь в Другій світовій війні розпочалася в перші її дні і години. І сьогодні в селі Новомалин під Острогом проживає 98-літній ветеран Війська Польського (а пізніше – Української Повстанської Армії) Андрій Мартиновський, поранений в боях біля Кракова під час тієї вересневої кампанії.

У перші ж години війни в бої з нацистами вступили кавалеристи 19 полку уланів Волинських – військової частини з постійною дислокацією в гарнізоні Острога, що входила до складу Волинської бригади кавалерії Війська Польського. 1 вересня 1939 року командиром частини був підполковник Юзеф Пентковський, його заступником – підполковник Владислав Котарський, кватермейстером – майор Ян Пельчар, польовим ад'ютантом – ротмістр Ричард Кавка. Стройові ескадрони очолювали ротмістр Антоні Скиба і Єжи Вішньовський, поручники Станіслав Гурецький і Войцех Гумінський, господарський ескадрон – ротмістр Єжи Новаковський, протитанковий взвод – поручик Зигмунт Маєвський.

Битва відбувалась поблизу села Мокра нинішнього Сілезького воеводства, за 23 км від міста Ченстохова. Волинська бригада кавалерії під командуванням бригадного генерала Юліана Філіповича, підпорядкована армії «Лодзь», протистояла танковій дивізії вермахту на чолі з генерал-майором Георгом Рейнхардтом. У повній несподіванці для гітлерівців у вечірніх сутінках 31 серпня спішені польські кавалеристи зайняли і зміцнили оборонні позиції по лінії кордону, і о 10 годині ранку німецькі танкісти зазнали значних втрат, зустрівшись в бою із замаскованою і досконало пристреленою польською артилерією, а кавалеристи з Острога, що окопалися в лісах, відбили наступ німецької піхоти.

Коли близько 12 години дня німецькі танкісти поновили наступ і завдали значних втрат полку надвіслянських гусарів із гарнізону міста Рівне, змусивши його до відступу, їх знов зупинила польська артилерія і вогонь з бронепотяга, приданого кавалеристам. В німецьких підрозділах розпочалася паніка, посилена контратакою дивізіону 19 полку уланів з Острога, проти німецької мотопіхоти, що спробувала обійти польські позиції. Третій німецький наступ о 15:00 завдав великих втрат польській артилерії, але польські підрозділи не тільки не здали позицій, але силами кількох десятків танкеток і бронетранспортерів змусили гітлерівців до чергового відступу.

Не мала успіху і четверта німецька танкова атака о 17:00. Польські кавалеристи продовжували утримувати в своїх руках залізничну прикордонну лінію і лише в темряві відступили вглиб своєї території у зв'язку з успіхами ворога на інших ділянках фронту.

Польські втрати становили близько 530 жовнів вбитих, поранених і зниклих безвісти, 300 коней, 9 польових і протитанкових гармат. Вермахт втратив під Мокрою 62 танки, і майже 50 обрньюваних автомашин, майже 300 вбитих і поранених солдатів.

Закінчення на 7 стор. >>>

Подвиг 19 полку уланів Волинських

Волинські кавалеристи в битві під Мокрою ціною самопожертви виконали з успіхом політичне завдання (переконати західних союзників, що напад III Рейху на Польщу матиме наслідком війну, а не капітуляцію Речі Посполитої) і частково – стратегічне – дати час для

мобілізації Війська Польського.

... 1 вересня 1999 року (через 60 літ) у селі Мокре відбулася зустріч 17 колишніх вояків Волинської бригади кавалерії і 3 колишніх німецьких танкістів. У 2002 році в сільському костелі був освячений в присутності 5

учасників битви з обох сторін Дзвін пам'яті і єднання. Непростим – через криваві випробування і трагедії – був шлях європейських народів до миру і єдності, як непростим і сповненим трагічних сторінок є шлях до цієї мети у наші дні народу України.